

Обставини справи

Справа стосувалася серйозного погіршення фізичного стану та неврологічного здоров'я заявника, неповнолітнього на час подій, який зараз є повністю залежним і має інвалідність унаслідок трьох хірургічних втручань із видалення пухлини мозку. Батько від імені заявника скаржився до ЄСПЛ на недоліки щодо вимоги письмової усвідомленої згоди на одну з операцій.

У шестирічному віці в сина заявника діагностували рак мозку. В січні 2009 року дитину було доставлено до невідкладного відділення лікарні в дуже поганому стані. Після госпіталізації було проведено перше хірургічне втручання 20 січня, а 24 лютого – друге і третє невідкладне. Стан фізичного та неврологічного здоров'я пацієнта серйозно та непоправно погіршувався. Заявник наразі страждає від загального паралічу, який не дозволяє йому рухатися, комунікувати, бачити, жувати та ковтати. Він прикутий до ліжка, не може ні вставати, ні сидіти.

24 лютого 2010 року, вважаючи лікарню винною в професійній недбалості та недоліках отримання необхідної усвідомленої згоди щодо другої операції, батьки заявника звернулися до органу влади, що реалізує політику у сфері охорони здоров'я та в соціальній сфері, вимагаючи покладення фінансової відповідальності на державу внаслідок недоліків у наданні державних послуг охорони здоров'я. Вони вимагали 2 350 000 євро відшкодування шкоди.

У жовтні 2011 року, за відсутності будь-якої реакції на їхню адміністративну скаргу, батьки заявника звернулися до адміністративного суду.

Рішенням від 20 березня 2015 року Вищий суд відхилив їхню скаргу.

Касаційна скарга батьків була відхилена Верховним судом у травні 2017 року. Скарга *атраго* відхилена Конституційним судом із причини відсутності конституційного значення.

Посилаючись на статтю 8 Конвенції, батьки заявника вказували, що вони не отримали повної та належної інформації про проведені хірургічні втручання їхньому сину й тому вони не змогли дати вільну і свідому згоду на їх проведення.

Оцінка Суду

ЄСПЛ підкреслив, що положення іспанського законодавства про автономію пацієнта, його права і обов'язки у сфері інформації, підтверджені національною практикою, конкретно вимагають від лікарів надавати пацієнтам відповідну попередню інформацію для забезпечення усвідомленої згоди на хірургічне втручання. Ця інформація має охоплювати й неминучі ризики.

Така ситуація повністю відповідає Конвенції про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицину. Крім того, національні законодавчі положення передбачали, що для кожної із зазначених у законі медичних дій має бути отримана письмова згода, із чітко передбаченими винятками її неотримання, зокрема в разі існування безпосередньої серйозної загрози життю пацієнта і якщо пацієнт чи його родина не можуть надати згоду.

В цій справі батьки заявника у своїх скаргах до національних судів, у тому числі, підкреслювали факт неотримання жодної згоди щодо другої операції.

ЄСПЛ зауважив, що національні суди вказували, що друга операція була тісно пов'язана з першою і що між двома хірургічними втручаннями батьки мали з лікарями зв'язок. Зокрема, ЄСПЛ наголосив, що національні суди не навели жодної причини, чому згода на другу операцію не відповідала вимогам законодавства в тому, що кожне хірургічне втручання вимагає окремої письмової згоди. Хоча обидві операції мали ту ж мету – видалити пухлину мозку, друга операція була проведена пізніше, коли частина пухлини вже була видалена і стан здоров'я дитини більше не був таким, як під час першої операції. ЄСПЛ акцентував на висновку національних судів про те, що згода на проведення іншої операції, направленої на видалення решти пухлини мозку, була достатньою за відсутності з'ясування наслідків першої операції або уточнення, чому вона не була окремим хірургічним втручанням, що могло б вимагати окремої письмової згоди згідно з іспанським законодавством. ЄСПЛ зауважив, що друга операція не була квапливою і була проведена через місяць після першої. Варто також відзначити, що третя операція була проведена з невідкладних причин, після ускладнень, що виникли під час другої операції. Згода батьків була отримана, тоді як письмової згоди на другу операцію отримано не було.

ЄСПЛ вже наголошував на важливості згоди пацієнта й факту того, що її неотримання може бути рівноцінним заподіяння серйозних тілесних ушкоджень такій особі. Будь-яке порушення медичним персоналом права пацієнта бути належно поінформованим може залучити відповідальність держави в цій сфері. У вказаній справі ЄСПЛ дійшов висновку, що порушені батьками заявника аспекти щодо важливих питань згоди та ймовірної відповідальності лікарів не були належно розглянуті в межах національного провадження, що навело ЄСПЛ на висновок, що останнє не було здійснено ефективно.

ЄСПЛ установив, що рішення національних судів і Верховного суду не містили жодної належної відповіді на законодавчу вимогу отримання письмової згоди у справах, подібних до цієї. Хоча Конвенція жодним чином не вимагає, аби така усвідомлена згода була надана письмово, за умови її однозначності, іспанське законодавство справді вимагає таку письмову згоду і суди достатньою мірою не пояснили, чому вони вважали, що неотримання письмової згоди не порушило прав заявника.

ЄСПЛ дійшов висновку, що національна система не дала належної відповіді на питання про те, чи справді батьки заявника надали свою усвідомлену згоду на проведення кожного з хірургічних втручань згідно з національним законодавством.

Тому було порушено статтю 8 Конвенції у зв'язку із втручанням у приватне життя заявника.

Висновок

Порушення статті 8 Конвенції (право на повагу до приватного і сімейного життя).

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 8 березня 2022 року й набуло статусу остаточного 5 вересня 2022 року відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.